

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SØNDERJYDER FORTÆLLER

OPLEVELSER FRA VERDENSKRIGEN

K. F. U. M.s SOLDATERHJEM - KØBENHAVN

SØNDERJYDER FORTÆLLER

OPLEVELSER FRA VERDENSKRIGEN

K. F. U. M.s SOLDATERHJEM - KØBENHAVN

Spredte Minder om en tung Tid.

Tiden gaar, som Pilen flyer fra Buen, i det vide. — Hvem skulde tro, at det næsten er 20 Aar siden, at de mørke Slagskygger af den truende Orkan trak op paa Europas politiske Himmel. Folk gik i bange Forventninger for de Ting, som skulde ske.

Man havde Følelsen af, at den Jættekamp mellem Jordens mægtige Nationer, som længe havde truet, nu rykkede nærmere, og man frygtede med Rette for, at en saadan gigantisk Holmgang vilde styrte en Uendelighed af Familielykke, Fremtidshaab og Velfærd i Grus, vilde bringe Nød og Død, Sorg og Savn, Ulykke og Taarer ogsaa til mange danske Hjem i vor Landsdel.

Heldigvis evner Tiden ogsaa nogenlunde nænsomt at mildne de mørkeste Minder ved at dække varsomt med Glemselens Slør.

»Det er Livets Kaar, paa en Gang en Brøst og en dulmende Trøst, at Tiden sløver selv Mindets Røst og læger de dybeste Saar«.

Dog fældes der endnu bitre Taarer i vort lille Husmandshjem af Mor, af Søster og Bror, som den Gang var smaa, men nu har naaet Skelsaar og Alder, over dem, hvis Billeder hænger paa Væggen i den lave Stue. Det er, naar enkelte Data, Fødsels- eller Dødsdage dukker frem af mørke Minders Taagedis. Ve de overvundne! Det er tungt at være i Fjendevold. — —

Den 18-aarige og 20-aarige Ungersvend og min yngste Broder drog bort en Morgenstund, de fulgte Pligtens tunge Bud, vi saa dem aldrig mere.

De slumrer alle tre den lange Søvn paa de franske Valpladser i Sommefflodens Dalstrøg. Jeg selv manglede Dage fra 1. til 8. Aug. i at være fyldt 45 Aar, Aldersgrænsen for at være fri for Militærtjeneste, var til Session og blev udtaget til preussisk Infanterist, var flere Gange til Kontrolforsamling, men slap heldigvis og mærkeligt nok ved idelige Ansøgninger om at sættes tilbage paa Grund af, at jeg som Hjulmager arbejdede for Landbruget, næsten alle mine Kolleger i Egnen var nemlig indkaldte, fordi de var yngre.

Lidt fik jeg dog alligevel preussisk Hensynsløshed, for ikke at kalde det Brutalitet, at føle. I Nætterne efter den 4. Aug., Dagen for Englands Krigserklæring, afhentedes jo som bekendt omtrent 125 danske Mænd fra Als og Sundeved af Gendarmeri- eller Militærpatruljer og førtes til »Sønderborghus«, den danske Forsamlingsbygning, og iblandt var ogsaa jeg.

En Gendarm fra Sottrup med skarpladt Revolver forelæste mig Krigsartiklerne og truede med at skyde mig ved mindste Tegn paa Flugt eller Modstand. Han forbød mig at tale Dansk til Kone og Børn, som græd, men jeg sagde alligevel til mine Drengene, da jeg bød dem Farvel: »Husk nu, hvad der sker med Eders Far alle Dage«, og det var jeg overbevist om, at det nok skulde være Tilfældet. I Sottrup fik jeg Selskab af Købmand Nissen. I Nybøl skulde Gaardmand Hans Petersen ogsaa med, men en Vagtpost ved Gaarden meldte: »afhentet af en anden Patulje«.

Paa »Sønderborghus« blinkede alt af Pikkelhuer og Bajonetter. Vi førtes ved 1-Tiden om Natten fra Vagtstuen ned i den store Sal, der var fyldt med lange Rækker sovende danske Landsmænd, som laa i Halm med et Tæppe over sig.

Den 8. Aug., min Fødselsdag, blev vi opstillede i Geled 4 og 4, inde fra den firkantede Gaard og et Stykke hen ad Gaden. En Afdeling tyske Landstormsmænd med opplantede Bajonetter og skarpladte Geværer under Anførsel af en Løjtnant omringede os paa alle Sider.

Efter at Løjtnanten havde oplæst Krigsartiklerne. Han begyndte med: »Ich habe den Befehl erhalten euch nach dem Schlotz zu führen«, og med den sædvanlige Trusel om Brug af Vaabnene kommanderedes March! og ned gik det

ad Hovedgaden, det var i Middagstimen, til Slottet, hvor Garnisonen var rykket ud fra om Morgenens til Belgien.

Optoget vakte Opsigt gennem Byen. Vi saa mange harmfulde Blikke fra danske Borgeres Side. Det lange Tog under den stærke militære Bevogtning, lignede nærmest en Flok dødsdømte Spioner, der førtes til Retterstedet.

— En smart Fotograf tog et Billede af os, som kom i Boghandelen efter Revolutionen. Et af dem hænger her i min Stue paa Væggen, hvor enhver kan overtyde sig om Sandheden, af hvad jeg fortæller.

Der er jo en stor Mængde baade alvorlige og muntre Oplevelser fra de omtrent 6 Ugers Ophold paa det gamle Slot fra Valdemar Atterdags Tid. En hel Del af disse findes i en Bog: *»Da den store Verdensbrand antændtes«*. (Særligt af Dybbøl Posten 1924). Jeg vil slutte med at fortælle et Par af dem:

Jeg blev kommanderet til Stue Nr. 123, hvor vi var 38 Fanger, hvoraf de allerfleste var gode Bekendte, alle af de bedste af Egnens danske Mænd. Vi tog de tyske Soldaters Skabe, »Spint«, hedder det, og deres Senge, som dog blev forsynet med rent Linned, i Brug. Forplejningen var den samme som Militæret »Krigsration«. Vi kunde frit bevæge os rundt i de forskellige Stuer som Fanger og tale sammen, men naar vi vilde ned i Gaarden, skulde der altid Vagtposter med. Vagtposterne gik ogsaa i alle Korridorer og Gange, og det var dem strengt forbudt at tale med os, selvfølgelig. Den 10. August om Aftenen silde hørte vi stærk Kanontorden ude fra Østersøen, vi troede det var en engelsk Flaade, der angreb Kiel, og for ud af Sengene hen ved Vinduerne. Det viste sig dog senere, at det var Skarpskydning fra Forterne ved Friedrichsort. Søndag Morgen 9. Aug. kom 3 Skibe med Ingeniørtropper ombord, som gik i Lag med at afbryde Pontonbroen. Vi stod hele Dagen ved Vinduerne og saa herpaa. Dagen efter slæbtes Broen til Arnæs ved Slien. Man ventede et engelsk-dansk Angreb fra Landsiden imod Kiel. Samme Dags Eftermiddag henimod Aften var vi til Gudstjeneste i Underofficerskasinoet paa Slottet, hvortil vi havde faaet Lov at indbyde vore Koner, som vi var

glade for at faa Lejlighed til at tale med. Vi maatte skrive hjem og bede dem at komme, og der vilde ogsaa blive Altergang. Saa gik Rygterne hjemme i Egnen, at vi skulde til Alters om Søndagen og skydes om Mandagen. Vi ventede en Straffeprædiken af den nuværende tyske Præst i Sønderborg, Pastor Jørgensen. Men det var Synd at sige, at dette blev Tilfældet. Han prædikede over Jesu Ord til sine Disciple: »Min Fred giver jeg Eder, min Fred lader jeg Eder«. »Det er skrækkeligt« sagde han, »at Mennesker skabte i Guds Billede skal tvinges til at skyde paa hinanden«. Og i en Slutningsbøn: »Gud give, at Kejseren maa være sig bevist det store Ansvar, der er lagt paa hans Skuldre«. Det var modige Ord i de Dage.

Der er jo uendelig mange Træk at fortælle, dog endnu kun dette, at jeg den 12. Aug. sammen med 14 andre Landsmænd fik Friheden. 3 Dage senere løslodes igen 20, men Resten blev paa Slottet i omtrent 6 Uger, efter H. P. Hansens Forestillinger i Berlin slap de ogsaa omsider fri.

Det gik alligevel bedre end det somme Tider havde set ud til. Vort fagreste Haab igen at blive forenede med vore Fædres Land blev opfyldt. De danske Jenser staar igen paa Dybbøl, mens Dannebrog vajer fra de tidligere store tyske Kaserne.

Vestens frie Nationer, det mægtige Britannia, det stolte Frankrig glemte ikke det lille Folk mod Nord, der før i andre Dage i Farens Stund stod trofast ved dets Side.

Mit Livs fagreste Haab gik i Opfyldelse. En Dag stod en af de Drengene, der hin Nat i August 1914 græd for Far, *i dansk Uniform, 18. Battl. fra Sønderborg* i vor Stue. Det være Gud lovet for.

Jørg. Petersen,
Aavnøl.

I Skyttegravene paa Aarsdagen for Verdenskrigens Udbrud.

I Skyttegravene, den 2. August 1915.

Kære.....!

I disse Dage for et Aar siden begyndte Krigen. I Gaar Aftes gik Solen blodrød ned. Hele Himlen lignede mod Vest et Hav af Blod. Mon Solen ved Aarets Slutning endnu en Gang spejlede sig i de Strømme af Blod, som i Løbet af de tolv Maaneder var blevet udøst over Flanderns Marker. Jeg sad paa Brystværnet i Reservestillingen og saa paa den nedgaaende Sol. Den saa saa bedrøvet paa mig, som om den tilhylede sig med et Slør. Stille Vemod sneg sig ind i mit Hjerte. Solen saa rød som Blod. Blod! Ja, det flød i stride Strømme af vore stakkels Soldaters Saar. Jorden har været tørstig, og begærligt har den drukket sine Børns Blod. Og den drak: fulde Drag, den berusede sig. Det var en Blodsæd, der blev saaet. Hvad vil der gro op af den? Et ædelt Korn blev lagt i Jorden; ædel maa Frugten ogsaa blive. Vi venter at se et rigt Liv i Gud, en Staalsættelse af den sædelige Kraft, saa Menneskene maa staa hærdede midt i det brændende og sydende Hav af Verdens Fristelser og Lokkelser. Jo; det sker, naar Blodet ikke faar os til at stirre fortvivlet paa den Jord, som optog det i sit Skød, men leder Øjet opad, saaledes at vi fæster vort Blik paa Korset paa Golgatha, paa det Blod, som flød af Gudslammets Saar. Blodet har rensende Kraft. »Det er dem, som kommer ud af den store Trængsel, og de har tvættet deres Klæder og gjort dem hvide i Lammets Blod«.

Solen synker. En alvorlig Prædiken har den holdt, før den tog Afsked. Men naar den blot faar vort Øje vendt til Hans Blod, gør det ikke noget, om den ogsaa spejler sig i de kommende Dages Blod....

Kærlig Hilsen

din

H. Fuglsang Damgaard.

Ved Hvidehavsegnen.

Sammen med mange andre i Dorpat i Nordliffland var jeg bleven sat i Fængsel som Civil Krigsfange 8 Dage efter Krigens Udbrud, og gennem mange Fængsler, langs Floder og over Søer var vi havnet i Hvidehavsegnen, i en By paa 1400 Indbyggere, der hed Poventz. Her sled vi de lange Dage, Uger og Maaneder hen i Uvished om Fremtidens Skæbne, og hvad der ellers i Virkeligheden skete.

En Vinterdag, en Del af os var forsamlede for, som sædvanlig, at drøfte den uvisse Fremtid, og hvad der mon var bleven af vore Kære, min Kone og lille Søn var forlængst vist ud af Landet, kom der et Par gamle Zigeunkvinder ind til os og vilde spaa os i Hænderne, jeg sagde saa til den ene, om hun ikke kunde spaa i Kort, jo det kunde hun godt. Hun fik Kortene op af Lommen og lagde dem frem, og her kom saa det mærkelige, der sidenhen blev min Frelse, hun læste ud af Kortene disse Ord: »Der er et stort Brev undervejs hertil fra en Regeringsbygning, der bevirker, at De faar en stor Glæde og kommer ud paa en lang Rejse«, hun fik sine 5 Kopeken for Ulejligheden, og jeg tænkte ikke mere paa det. For at du kan forstaa, hvad der nu følger, maa jeg indskyde, at vi deroppe levede paa egen Regning og Risiko, havde lejet os ind hos Byens Borgere og skrev vort Navn i en Bog hver Formiddag paa Politikontoret.

En Ugestid efter omtalte Begivenhed, da jeg vendte hjem efter en Tur til Vandfaldet lidt udenfor Byen, mødte jeg en af Fangerne ved Navn Fischer, han kom farende ned ad Gaden i den største Ophidselse og fortalte, at der fra Politiet var sendt Meddelelse rundt til alle Fanger i Poventz om, at der var afsluttet en Overenskomst mellem Tyskland og Rusland om at udveksle Krigsinvalid, og dem, der fejlede noget, skulde melde sig paa Politikontoret for at blive undersøgt, og han vilde lade sig undersøge, da han ikke var rask, hvilket jeg ogsaa syntes var rigtig.

For mig, der havde været prøjsisk Grenadér og ikke fejlede noget, havde Meddelelsen ingen Interesse, jeg fortsatte hjemefter, men pludselig slog det ned i mig, Spaako-

nen, Spaadommen, et Brev undervejs fra en Regeringsbygning, Glæden, Rejsen, — jo, det Hele passede, og jeg fo'r hjem, fik mig pyntet saa godt, Forholdene tillod det, og en halv Time senere traadte jeg ind i Politigaardens Hal. Der sad en 14—15 Mand af vore og modtog mig med de forbavsede Udraab: »Hvad vil du her, du fejler da ingenting«, jeg svarede: »nej, men husker I Spaakonon?« Jo, de, der havde været til Stede, huskede nok, hvad hun havde sagt, men det var da for dumt at lade sig undersøge paa det Grundlag, og min Forstand gav dem Ret, men en mærkelig Røst i mit Indre gav mig et stærkt Haab, og jeg satte mig hen til de andre ved Ilden for at varmes, det frøs 40 Grader. De Timer, jeg sad der, glemmer jeg aldrig, med Haabet lysende ud af Ansigtet gik de ind, den ene efter den anden, men med sønderknuste Forhaabninger og Sorgen dirrende i hver Mine kom de tilbage og gik stille ud i Vinterkulden.

Omsider kom Turen til mig, Politipræsidenten, Obersten for Kommandoet, der laa i Byen, Militærlægen og Politisekretæren udgjorde Undersøgelseskommissionen, den gamle Militærlæge spurgte mig, hvad Sygdom jeg led af, og da jeg svarede af ingen, sagde han, »hvad vil De her da?« Jeg sagde saa, at jeg muligvis havde Brud paa Hjærneskallen, jeg havde engang ved en Eksplosion faaet en Skramme paa venstre Side af Hovedet, Lægen undersøgte Skrammen og skrev noget ned, hvorefter han spurgte, om der var mere, ja, jeg havde et Ar i venstre Side, det stammede fra en Blindtarmsoperation. Efter at have undersøgt og maalt Arret, dikteret en hel Del til Protokollen, erklærede han meget højtidelig: »denne Mand er ganske ubrugelig til nogen som helst Slags Militærtjeneste og skal gives fri«.

De Følelser, der ved denne Meddelelse væltede ind over mig, kan jeg ikke fatte i Ord, men jeg var jublende glad og taknemlig. Dagen efter blev endnu en Landmand fra Pommern og en Skovrider fra Bajern givet fri, samt en 17 aars Skibsdreng fra Hamborg, man ved en Fejltagelse havde faaet slæbt derop, og som vi nu kunde tage med tilbage.

Men hvorfor gav Lægen mig fri? Jo, det var fordi, vi havde Sympati for hinanden, vi mødtes saa godt som hver

Formiddag paa Gaden og hilste paa hinanden med et venligt Smil, de andre Fanger mødte han med hadske Blikke, den russiske Militærlæge var Fjenden, for mig var han Vennen, Russerne vilde være med til at knække Tyskernes Magt, saa vi kunde komme ud af Prøjsens Kløer, jeg har aldrig talt med den gamle Læge, men Sympatien var tilstede, og jeg blev fri. Der gik dog lang Tid og mange Besværigheder inden vi fire kunde begynde den lange Rejse, men Pladsen tillader ikke at komme ind paa dette her. Men en sen Vaardag begyndte vi vor 17 Døgn lange Tur med Heste og Vogn syd paa til Petrograd, og var der end mange Strabasser, saa var Sindet fuld af Jubel og Tak til Gud i det Høje, fordi han paa saa forunderlig Maade førte mig til Friheden, saa jeg kunde rejse til Danmark for at søge efter min Hustru og mit Barn. Senere erfarede jeg, at af de 44, der blev tilbage deroppe, kom kun 3 levende derfra, de andre gik til Grunde i Ødemarken, da Revolutionen ødelagde al Forbindelse og Forsyning, og da forstod jeg først tilfulde den store Naade og Kærlighed, Gud havde vist mig og mine.

Renhave i Januar 1934.

J. Lorentzen.

Min Ven.

Jeg saa ham første Gang i Underofficersbarakken i Soldaterlejren ved Martinow i Bukovina. Han var ved at spejle et Par Æg, saa det slog ned i mig, at han muligvis var Nordslesviger, hans stoute, brede Skikkelse kunde ogsaa nok pege i den Retning.

Jeg havde været paa Officerskursus i Tyskland i nogle Maaneder og vilde nu hilse paa gamle Kendinge i Underofficerskorpset. Der var ikke ret mange igen. Han var en af de nye, og jeg spurgte derfor om hans Navn. Da jeg hørte det, var der ingen Tvivl mere mulig, han hed Jensen.

Pludselig fik jeg Øje paa en aaben Bibel henne paa det ene Hjørne af Bordet. Jeg spurgte om Ejermanen. Under-

officer Jensen vendte sig om og stod Ret med Stegepanden i den ene Haand, idet han sagde: »Biblen er min.«

Med et underligt spørgende Blik saa han, den store, brede Bondemand, hen paa mig, den unge Foresatte, som vilde han sige: »Hvorfor spørger du?«

Jeg læste Ordene paa hans Læber og rakte min Haand frem imod ham, idet jeg slog over i mit Modersmaal og sagde: »Saa har vi to sikkert meget at tale om.«

Han greb min Haand og holdt den fast, som vilde han aldrig slippe den mere, og med en Stemme, der halvt lød som Jubel og halvt som Graad, sagde han: »Saa skal Gud da ogsaa have Tak«.

Saadan lærte vi to hinanden at kende ved den aabne Bibelbog. Den blev mange Gange siden hen benyttet som Udgangspunkt for vore Samtaler, naar Tjenesten tillod det.

— — —

En Aften. En Nat. Jeg glemmer det aldrig. Den hører til Krigens grufulde Minder.

Hvor sniger Nattens Timer sig langsomt af Sted naar man venter — paa Angreb. Hvad venter man egentlig paa? Ingen vil kunne give udtømmende Svar. Ak, vidste man bare. Hvem der nu kunde trække Sløret til Side, bare et Sekund. Men, man har bare at vente, vente. Mangt et Hjerte faar hentet Barnebønnen frem i saadan en Stund. Har man aldrig villet tro det før, nu føler man rent instinktivt, at »end lever den gamle af Dage«, og der er Hvile i at bede til ham.

Faar det aldrig Ende? Nerverne er ved at briste i Spænding. Klokken er elleve nu. Da sitrer Soldaten i bange Forventning. Det er ikke Løven, der anspændt lurer paa det belejlige Øjeblik til at gribe sit Bytte, det er snarere Fuglen, der er hypnotiseret af Slangens kolde Blik, for — om to lange Minutter er Tiden inde.

Et flammende Hav i Vest. En hvislende, hvæsende Lyd og et Drøn af Projektilers Eksplosion. Det er Signalet.

Og saa, saa er Sjælens Spænding løst, fordampet i den kvælende Os og Stank af Krudt og Gas, der driver i tætte Skyer. Tanken er som stivnet i Narkose. Man har

kun eet Maal. Kun fremad, frem over den stønnende Ven eller Fjende, gennem Pigtraadshegn, ad Skyttegravenes endeløse Virvar af Gange og Gyder, bare fremad.

Og nu er Natten omme. Den endte resultatløs som saa mange åndre. Nej, ikke helt. Døden har faaet en god og rigelig Høst.

Jeg er træt nu. Jeg kan ikke mere. Ansvarer for Kompagniet har ligget paa mine unge Skuldre. Nu vil jeg blot sove, nu jeg ved, Resten af mine Kammerater er i Sikkerhed.

En fjern Lyd naar mit Øre, en Stemme, der spørger efter mig. Nu er Stemmen lige udenfor min Jordhules Aabning.

»Dreng, da, ligger du her og sover. Det kan du ikke, der er jo ingen Dækning«.

Det er min Ven, der ikke selv kan faa Ro, trods stor Træthed, før han ved mig i Sikkerhed.

Saadan er Venner overfor hinanden i Krigen.

Chr. Seeberg.

Paa Orlov.

I Oktober 1916 blev jeg indkaldt til Uddannelse ved Inf. i Gnesen. I Januar 1917 gik det til Fronten, og kort efter fik vi Ilddaaben. Efter at være blevet saaret i Juni 1917 kom jeg i December tilbage til Ers. Batl. i Gnesen og regnede nu med at faa den mig tilstaaede Orlov.

Alle de nyankomne rejste, jeg ventede i stadig større Uro paa, at Turen kom til mig, lige før Jul henvendte jeg mig atter paa Skrivestuen, men fik intet Svar. Julen blev trist og Humøret stod paa Nul. Mellem Jul og Nytaar skulde der en Transport afsted til Fronten, og jeg blev ogsaa udtaget; foreløbig troede jeg, det var en Fejltagelse og traadte ved første Lejlighed frem af Geledet for at protestere. Straks før Feldveblen op paa Skrivestuen og kom tilbage med en Skrivelse fra Amtsforsander Justesen i Abild, som han læste op for mig, der stod ene tilbage paa Pladsen, og hvoraf det fremgik, at jeg var politisk utilforladelig, og at en

Broder var gaaet over Grænsen. »Kehrt, marsch!« og et ordentlig Rap over Ryggen af Sablen fuldstændiggjorde min Overraskelse, og i min 19-aarige Forsagthed maatte jeg bagfter Kammeraterne for at blive indklædt.

Ord formaar ikke at skildre mit Syn paa Sagen, af 5 Brødre var en ved Lejlighed gaaet nordpaa, mens 3 andre rejste regelmæssig paa Orlov, naar deres Tur var.

Da der nu oven i Købet kom en Underofficer og befalede mig, en gammel Soldat, at hente Kul til sig, bød jeg ham med ind paa Turen og fik som Belønning 3 Dage iskold Arrest, hvorefter det atter gik til Frankrig.

Jeg klagede over Tilsidesættelsen, og hjemmefra gjorde man det samme, omsider slog Timen.

Efter 2 Maaneders »tyk Luft« foran Armentières blev vi sidst i Juli 1918 afløst. Egnen havde i den Tid fra et frodigt grønt faaet det sædvanlige graa Frontudseende, vi var stærkt medtagne og havde begravet mange Kammerater i en Have, hvor de sidste Blomster nu ogsaa var forsvundne.

Om Natten efter Afløsningen, vi laa paa et Loft, kom min Kammerat Gramm og kaldte paa mig til Afløsning, som Vagtpost ved Køkkenet. Han ruskede mig for at faa mig vaagen og raabte: »Mensch, du fuhrst auf Urlaub!« Jeg troede, det var en daarlig Spas, og halvt i Søvn traskede jeg ned til Køkkenet. Mens jeg stod her i den vidunderskønne Sommernat, kom en anden Kammerat hen til mig og spurgte, om jeg var den Petersen, der skulde paa Orlov i Morgen?

Som en Løbeild var det gaaet, at Orlovsspærringen var ophævet, og nu skulde jeg være første Mand?

Jeg svævede mellem Tro og Uro, Timerne gik, og det begyndte at lysne i Øst, Fronten rumlede og lyste i det Fjerne, ellers var alt saa stille, som det kun er mod Morgen.

Endelig blev det Dag, og saa kom der Besked, at jeg øjeblikkelig kunde afhente Orlovssedlen. Fulgt af tungsindige Øjne med gode Raad om at forsvinde hurtigst mulig, begav jeg mig paa Vej til Stationen. Men ak, der var 20 km., Tornysteren med fuld Oppakning trykkede, Kræfterne var ikke friske, og Solen kom højere paa Himlen. Da kom der en Lastbil med Pionerer, de saa straks, at det var en, der

skulde paa Orlov, og hjælpsomme Hænder løftede mig, der havde haget sig fast i Bagsmækken, op i Vognen.

Nu gik det hjemad, vi gjorde os det hyggeligt i Toget. I de store Banegaardshaller var der en Gensynsraaben, som ikke kan beskrives. Kl. 4 Morgen var jeg i Tønder, der var ingen oppe, godt det samme, for en snavset Frontsoldat var ikke hyggelig at møde for patriotiske Borgere.

Overraskelsen og Gensynsglæden var stor derhjemme, saa meget mere som 2 andre Brødre ogsaa var eller kom hjem paa samme Tid.

Dermed var den egentlige Krig for mig forbi, jeg meldte mig syg paa Tilbagerejsen; Krigen havde for os ingen Interesse, som jeg paa et Spørgsmaal svarede en Officer, der var kendt med Forholdene i Nordslesvig.

Johs. Petersen.
Solvig.

Oplevelser fra Krigen.

Erlev, den 16. November 1933.

Ved Krigens Begyndelse 1914 havde jeg kun ringe Anelse om at komme med. Jeg var den Gang 17 Aar. Krigen krævede mange Ofre, saa den ene Indkaldelse kom efter den anden. Den røde Seddel naaede ogsaa mig. Den 18. November 1916 kom jeg sammen med 300 Sønderjyder ned til Gnesen. Efter tre Maaneder kom jeg med nogle faa andre til Fronten, deriblandt Peter Poulsen fra Brændstrup, kaldet Bedstefar. Jeg vil nu prøve paa at fortælle i korte Træk om mine Oplevelser fra Vestfronten.

Et Gasangreb.

I Sommeren 1917 kom vort Regiment 357 i Stilling ved Yser Kanalen i Belgien. Englænderne skød hver Nat med Gasminer. Salver paa 300 Gasgranater paa een Gang. Da jeg var Ordonnans, skulde jeg hver Nat til Bataillon med Melding. Hulen, som vi laa i, var kun lille, saa at man maatte kravle paa alle fire ind og ud. Da jeg nu i en

Hast skulde til Bataillonon med Melding, fik jeg ikke Gas-masken med. Gasmasken var ellers vor bedste Ven. Den Nat staar endnu levende for mig. Da jeg nu kom til en lille Understand, hvor der laa 2 Løbeposter, saa jeg, at der vilde komme Gas. Jeg greb da efter Gasmasken; men da var den der ikke, hvad jeg i disse Sekunder oplevede, kan jeg ikke let beskrive. Jeg raabte ind i Understanden, om der ikke var en, der havde Gasmaske; men der var ingen. Da gav Gud mig det Bibelsprog, som jeg fik til min Konfirmation.

»Jeg opløfter mine Øjne til Bjergene; hvorfra skal min Hjælp komme. Min Hjælp kommer fra Herren, som skabte Himmelen og Jorden«.

I det samme var det, som om en usynlig Haand førte mig ind i Understanden, hvor der i en mørk Krog laa et Mundstykke. Jeg fik lige Tid til at faa det i Munden og klemte Næsen til, saa var Gassen der. Det var som om alle onde Aander blev løsladt; men jeg var frelst. Der var kun et Skridt mellem mig og Døden. Jeg fik da oplyst, at dette Mundstykke havde en Kammerat bragt med for en Time siden. Guds Veje er underlige, og hvem kan forstaa dem.

Vaabenstilstand.

Den 10. November var en haard Dag. Franskmanden satte alle Kræfter ind for at komme over Maas, og kom det ogsaa; men maatte tilbage igen. Om Eftermiddagen blev der taget en Deling tilfange af vort Kompagni. Jeg fik til Opgave at undersøge Stillingen, der er ganske rolig; men da er jeg blevet opdaget, og der begynder en kraftig Skydning. Jeg krøb da ned i en Grøft, der kun var en 5—6 Meter fra Fjenden. Jeg laa og ventede paa at blive taget til Fange; men der kom ingen. Jeg maatte nu se at komme tilbage, da jeg saa løb over en Mark, peb den ene Kugle efter den anden efter mig; men det gik blot ud over min Frakke, idet der var gaaet 2 Kugler igennem den.

Den 11. var en Oplevelsesdag, som aldrig vil glemmes. Kl. 8 kom der Ordre, at Kl. 10 skulde der ikke skydes mere og Kl. 11,55 Vaabenstilstand. Nu var det om at blive under

Jorden saa godt som muligt. Kl. 10 havde vi den sidste, der blev saaret. Vi fik nu Ordre til at slaa et Lagen paa en Stang, det skulde være Fredsfanen. De sidste Minutter var lange, men Kl. 11,55 blæstes der i Trompeter, og alle Kirkeklokker i Neu Flis lod sine Fredstoner lyde ud over Slagmarken, der var nu Fred paa Jorden. Glædens Taarer fik frit Løb, og vi gik over til Franskmanden og tog ham i Haanden, nu var han vor Ven.

Med venlig Hilsen

Peter Bladt.

Erlev ved Haderslev.

Julen 1915.

Netop i disse Dage for atten Aar siden maatte vi afsted fra Garnisonen i Slesvig for som Ersatz at tildeles de forskellige Regimenter ved den russiske Front. — Undervejs blev vi da en Uges Tid indkvarteret i Königsberg. Da vi i Nytaaret i sluttet Trop marscherede til Banegaarden, var vi paa begge Sider omgivne af en Skare Mennesker, som fulgte med. (Jeg tænker, at det var saadan ved hver en Troppe-transport). Disse Mennesker var en broget Samling. Der var gamle og unge, fine og lurvede; men den største Forskel var i deres Sindsstemning. Nogle sang og andre græd, nogle fægtede med baade Arme og Ben, hujede og skreg: »Jetzt kommen die Alten, sie hauen alle für drei.« Jeg kom til at gaa ved Siden af en Dame, som heftig kom til at græde, og som, da jeg kom lidt i Samtale med hende, fortalte, at nu var hendes eneste Søn falden, og dermed var al hendes Forhaabning og Glæde borte, saa hun syntes, at nu var hun lige glad med Krig, Sejr og det altsammen. —

Naar jeg saa levende mindes denne i sig selv saa lille Tildragelse i Forhold til den store Tragedie, saa tror jeg, det er fordi, at disse store Modsætninger blev ved at være tilstede under hele Krigen. Under Skyttegravslivet »Forsagthed og Galgenhumør«. I de første Krigsaar »Overpatriotisme og Overoptimisme«. Da Krigen var tilende og tabt »For-

bandelse af al Patriotisme og Pessimisme fulgt af Hævntanker; ikke imod den Fjende, som de havde kæmpet imod, men de store, af hvem de var bleven belagen und betragen«.

Men ikke blot under Krigen, men ogsaa den Dag i Dag synes det mig, som om disse store skæve Modsætninger er saa paafaldende. Det er, som Alt og Alle ligger paa en Grøftkant enten til den ene eller den anden Side af Vejen. Under alt dette har jeg erfaret, hvor godt og nødvendig og ogsaa hvor vanskelig det er at være ligevægtig i Sind, Tanke og hele Færd. —

For mig staar det saadan, at Soldatertjenesten er nødvendig og ogsaa fornøjelig og har opdragende Betydning. Soldaterlivets Farer kommer ikke fra selve Tjenesten, men først og fremmest fra ungdommelig Letsindighed, som lader Kødets Lyster raade, og Frugten bliver Tungsindighed eller Galgenhumør eller begge Dele. Lad mig som gammel Soldat, der har været i Krig, hermed have Lov til at give enhver og især alle danske Soldater det Raad, som jeg selv har erfaret kan hjælpe os til ikke at ende i Grøften! »Meld dig frivillig ind i den himmelske Konges Regimente. Ham, for hvem vi i disse Dage holder Fest. Han har ingen Befalingsmænd i sin Armé. Alle er kun Rekrutter og bliver aldrig andet«. Men der kan vi ogsaa lære at gaa de rette Veje og faa Frimodighed og Kraft under Jordelivets Kampe og Vanskeligheder. Og saa ender det ikke i den store Katastrofe. Da Kejser Wilhelm i Begyndelsen af Krigen holdt Tale til Soldaterne, sagde han: »Ich führe Euch grosze Zeiten entgegen«. Det blev en Skuffelse. Men vor kære Herre og Frelser som vor Konge og Fører fører os op fra Skyggedal hjem til sin lyse Kongesal. O Gud ske Lov.

Mellerup pr. Agerskov.

Christian Høgh.

Jesus alene.

Som Sønderjyde maatte A. deltage i Verdenskrigen, hvilket var ham en Lidelse, først deri at han maatte kæmpe for en Sag, der ikke var hans, og dernæst var selve Krigen med dens Anstrengelser baade legemligt og sjæleligt en Lidelse, for ikke at tale om Krigens Rædsler og Grusomheder. Mange er Minderne derudefra, enkelte lyse, men de fleste mørke og tunge; selv om ogsaa de er godt hengemte i Underbevistheden, kommer de dog sommetider frem, det hænder, ja, det er næsten som om de gerne ynder at komme ved Nattetider, hvor de saa forstyrrer den gode Søvn ved ubehagelige Drømme. Det er vanskeligt, siger A. at fortælle Oplevelser fra Krigen og endnu værre er det at nedskrive dem. Vi har bedt ham fortælle os en af de mange Oplevelser.

Nu medens jeg skriver disse Linier, er vi sidst paa Aaret, og ved Aarets Skifte drages Tankerne ofte tilbage og drager bestemte Tider frem i ens Liv, og ser man ind i Fremtiden, Aaret der ligger for, da ligner det en lukket Bog, som man maa lære at læse Blad for Blad og saaledes opleve Dag for Dag. Nu har jeg oplevet sytten Aar, siden det skete, jeg nu tænker at fortælle.

Det var sidst paa Aaret, da vort Regiment Res. 208 med de svære Maskingeværer laa ude i Flandern, nærmere betegnet udfor Pachendale i Nærheden af Ypern. Her skulde vi en Aften besætte en ny Stilling, og med de svære Maskingeværer i forreste Linie. Det var Englænderne, vi havde for os, og de var paa enkelte Steder vel kun godt 100 m fra os, saa vi i stille Vejr, eller naar Krigstummelen nu og da lagde sig lidt, godt kunde høre dem.

Selv om det var ved Aftenstid, vi listede os derud, saa maatte vi være meget forsigtige, ikke tale for højt, eller lave Støj, og for alting passe paa med alt, hvad der fremkaldte Lysskær som Tændstikker eller Cigarer. Det var en anstrængende Strabads derud, tværs over Markerne, vankende om mellem Granathuller, alt maatte bæres, Gevær med alt Tilbehør, en Del Ammunition, og Fødevarer til flere Dage. Efter vel at have Stillingen, gjordes der et Øjeblik Holdt, og

Gevær Nr. I fik Ordre til at indbygge sig her; saa fortsatte vi Vandringen lidt til højre, og lige som vi havde gjort Holdt, og Gevær Nr. II, hvilket var mit Gevær, havde faaet Ordre til at indbygge sig her, fik vi en Fuldræffer, som vi plejede at kalde det, naar en Granat traf i Stillingen, eller naar den traf et Geskyts. Flere var i samme Øjeblik døde, og alle vi andre vare saarede. Lufttrykket var særligt stærkt, det kastede mig flere Meter tilbage. I et Nu befandt jeg mig heldigvis, eller rettere ved at *Gud styrede og ledede det saaledes*, i et friskt og derved tørt Granathul. Vandstanden var paa denne Tid af Aaret meget høj derude i Lavlandet, saa de fleste Granathuller var delvis fulde af Vand.

Dette var en underlig Fornemmelse, saadan at blive grebet af en usynlig Kraft, at miste Jorden under sine Fødder og med en saa voldsom Fart at blive kastet værgeløs omkring. Snart kom jeg dog til Besindelse der nede i Hullet, idet jeg fornåm svære Saar i begge Ben. Stillingen, jeg indtog, var af den Art, at jeg ikke kunde bevæge mig, Blodtabet følte hurtigt, og Kræfterne svandt med det, saa det var mig ikke muligt at faa Støvlerne af eller at forbinde Saarene. Stillingen var lykkelig, forsaavidt at Benene laa op ad Skraaningen i Hullet, og Sædet dybest nede. Om Smerterne, Saarefeber, Tørst og andre Kvaler skal jeg ikke fortælle her. Selv om Vinteren ikke var haard, saa var Natten lang og kold. Nej, jeg skal derimod fortælle lidt om, hvad jeg ellers oplevede den Nat der ude paa fremmed Jord under aaben Himmel.

Af Kammeraterne var de fleste haardt saarede, den ene kunde ikke hjælpe den anden, og dog var de hinanden til Hjælp. Selve Skrifteordene skal jeg ikke fortælle, men kun sige dette, at nu medens de stod Ansigt til Ansigt med Døden, følte de Regnskabets Time var alvorlig, og Tankerne gik opad og hjemad. Jeg blev saaledes Vidne til Skriftebønner, som gjorde dybt Indtryk paa mig, og som jeg aldrig før eller senere har hørt: »Kammerat, kommer du hjem saa bring Hustru, (mine Forældre og min Ven), en hjertelig Hilsen, bed hende tilgive mig dette og dette. Fortæl hende, hvordan det er gaaet mig,« osv. Ja, jeg tror, at flere oplevede

dette Ords Sandhed, som David siger i 32. Ps. V. 5. »Jeg vil bekende mine Overtrædelser for Herren, du forlod mig min Syndeskyld«. Jesu gennemborede Frelserhaand, der paa Korsets Træ var udrakt til Røveren for at frelse ham ud af Syndens Mørke og føre ham ind i Paradis, var ogsaa hin Nat midt i Krigens Tummel og Lidelse udstrakt til de Hjerter, der aabnede sig for Guds Naade i Jesus Kristus.

Jeg maatte ogsaa selv i Smeltediglen hin Nat, medens jeg stod Ansigt til Ansigt med Døden, ja, den stod lige med et foran mig, som den mørke Skikkelse, den er, og den gjorde mig bange, ja, en stærk Angest greb mig. Det var Nat om mig, og Kanonernes Dundren og Jordens Sitren under Granaternes Nedslag gjorde Natten uhyggelig; men det var ogsaa Nat i min Sjæl, og dette var det allerværste. Over den store Sjælenød jeg saa pludselig var kommet ind i, glemte jeg helt mine Saar, saa da Ordonnansen kom ved 12-Tiden, tænkte jeg ikke paa at bede ham forbinde mig. Det var, som saa jeg hele mit Liv, navnlig Soldaterlivet drage forbi mig, og paa hver ny Rulle aabenbares der nye Forsømmelser. Herren viste mig min Forsømmelses Konto.

Ved at se dette, forstod jeg Ordet »Syndens Sold er Døden«, og at Fortabelsen er en Virkelighed. Det var, som Fortabelsen og selve den Onde stod og ventede paa mig, ja, som han var kommet nær til mig og havde rakt sin Haand ud mod mig. Nøden var stor, ja, meget stor; Jeg raabte til Himlen, men det var, som om Gud havde lukket den for mig, og jeg syntes, at mit Raab naaede ikke højere end til Jordens Overflade. Hvorlænge denne Tilstand varede, ved jeg ikke.

Siden mit attende Aar havde jeg været omvendt og et troende Menneske, men Gud havde noget at lære mig gennem dette Mørke og denne svære Anfægtelse. Nemlig dette, at man ikke skal bygge sin Saligheds Sag paa noget andet end Jesus Kristus og ham korsfæstet og opstanden. Omvendelse og Tro er en Nødvendighed til Frelse, idet de fører Sjælen i Forbindelse med Frelseren, fører op paa Grundvolden, som Helvedes Porte ikke skal faa Overhaand over; men selve Grunden er Jesus.

Lige med et, medens jeg laa i dette Mørke, kom det herlige Navn »Jesus« for mig, ja, det var, som der pludselig tændtes Lys i min Sjæl, Natten forsvandt for Dagens Lys. Jesus, — det Verdens Lys oplyste mig om, at om min Forsømmelses Konto var saare stor og mine Synder uden Tal, saa var hans Naade og Tilgivelse ved Blodet, der randt paa Golgathas Kors, dog større; Han havde paa min Regning skrevet betalt. Himlen havde aabnet sig for mig, og min Bøn steg nu lige op, som Abels Offer. Min Sjæl fyldtes med himmelsk Glæde og Lykke mit i Natten om mig og trods Kanonernes Torden.

Lov og Tak lød fra mit Hjertes Dyb, til den Frelser, der har købt mig til Gud med sit Hjerteblod. Nu havde jeg paa ny funden Troens Hvile i den aabne Faderfavn og begyndte nu at tale med ham om min Kone derhjemme og de to Brødre, der var andet Steds i Krigen.

Og angaaende mig selv, saa kunde jeg nu helt anbefale mig i Herrens Haand og sige til ham: Herre tag mig hjem til dig, eller har du endnu en Gerning til mig paa Jord, da før mig til mit Barndomshjem. Dette sidste skete, selv om det varede 1½ Aar.

Natten og næste Dags Formiddag skred meget langsomt, men min Sjæl var rolig om end mit Legeme led under Smerterne og Kulden. Ved Middagstid kom Ambulancen, og jeg blev den første af de endnu levende, der blev lagt paa Baaren og baaret cirka 2 km til første Forbindingsplads.

Naar jeg nu har fortalt denne Oplevelse, saa er det kun for i første Linie at forherlige min Frelser, der kan gøre Underet den Dag i Dag at frelse den største Synder. Tænk kære Læser, der er ikke den Synder saa stor, at han ikke kan redde ham ud af Mørket, og føre Synderen ind til Lyset. Hvilken Lykke for Adams faldne Slægt. Har denne Jesus faaet Adgang til dit Hjerte? Er han blevet din personlige Frelser og Konge?

For det andet skriver jeg disse Linier for, om de kunde blive til Hjælp for et anfægtet Menneske, om de maatte blive til Vækkelse for den, der indtil idag ikke har tænkt alvorligt paa dette: »hvor skal jeg tilbringe Evigheden?«

Maa jeg som Ven sige til dig kære Kammerat, tag imod Jesus idag, det er et tomt Liv uden ham, og det er forfærdeligt at dø uden ham. Livet med Frelseren er lykkeligt, og da bliver Døden en Gang Indgangen til Beskuelsen af det, vi troede paa hernede under Pilgrimsfarten.

»Jeg siger Ja til Jesus
og ikke Nej som før,
da jeg i Hjertets Hovmod
lukket og laaset min Dør.«

A.

En Nat i Flandern 1917.

Det var i Foraaret 1917. Englænderne havde begyndt deres store Offensiv i Flandern. En Regn af Granater i alle Kalibre sendtes daglig ud over de tyske Linier. En Time hver Morgen og Aften var de tyske Tropper udsatte for den allerværste Trommeild. Derved skiftede Egnen Udseende for hver Dag. Skyttegrave fandtes ikke. Soldaterne søgte Skjul i de utallige Granathuller, der i det sumpede Landskab var halvfylde med Vand og Slam. Livet i forreste Linie var næsten uudholdeligt. Det var derfor heller intet Under, at Englænderne, da de omsider brød frem, rendte de tyske Linier over Ende. At bryde helt igennem lykkedes dog ikke, thi fra alle Sider var Tropper hentet hertil, som laa i Reserve, parate til at optage Stødet og drive Fjenderne tilbage.

Ogsaa det Regiment, som jeg tilhørte, var i Lastbiler transporteret til Kampafsnittet og dannede Reserven for et bayersk Regiment. Dette havde haft forfærdelig store Tab og var i den Grad svækket, at det ikke formaadede at yde Modstand længer. Englænderne brød glat igennem. Kun nogle faa Bayere kom tilbage, en Del blev af Englænderne taget med som Fanger, de fleste laa derude og vædede Flanderns Jord med deres Hjerteblod.

Da kom Ordren til 8. Bataillon af Reserven om at rykke frem og besætte den gamle Stilling og derved forhindre fremtrængende Englændere i at falde vort Naboregiment i Ryg-

gen. Det lod sig nemlig gøre, da vort Frontafsnit var trængt tilbage. Venstre Fløj af Naboregimentet svævede derfor uden Forbindelse frit i Luften. Derfor Ordren paa at bære Frontlinien frem, saa det tomme Rum mellem os og venstre Nabo igen blev udfyldt.

3. Bataillon rykkede frem med mit Kompagni som højre Fløj. Vi maatte gennem Fjendens Spærreild. Enkeltvis og i smaa Klynger løb vi fremad og naaede virkelig uden ret store Tab igennem for saa at samles igen i et ret godt beskyttet Opholdsrum. Kompagniets 1. og 2. Deling forblev her i Reserve, medens jeg med 3. Deling, der bestod af 4 Grupper med 2 smaa Maskingeværer, skulde besætte første Linie. Mit Afsnit var en Linie som fra Hollebekk Slotspark strakte sig til højre. Da jeg dannede højre Fløj af Bataillon, maatte jeg søge Forbindelse med Naboregimentet til højre.

Det gjaldt altsaa om at komme frem. I Aftenens Mørke, der stadig blev afbrudt af Lyskastere, arbejdede vi os gennem Granathullernes Mudder og Slam fremad. Men hvor var Linien, hvor der skulde gøres Holdt, og mon Englænderne nu laa og ventede paa os? Omsider naaede vi en Egn, der bar tydelige Spor af de heftigste Kampe Mand og Mand imellem. Venner og Fjender laa her og sov Dødens Søvn ved hinandens Side. Englænderne mærkede vi dog intet til, de havde igen trukket sig tilbage, men hvor langt vidste vi ikke. Vi fordelte os paa en Række Granathuller, 2 eller 4 i hvert, og indrettede os saa godt det lod sig gøre. Nu gjaldt det om at faa Føling til højre. Bataillon ventede paa Melding derom samt paa en Tegning over vor nye Stilling. Da det hele var fremmed, maatte jeg selv ud. Sammen med min Hornist sneg vi os frem. Halvt til højre foran os laa en lille Skov, som før havde været i Tyskernes Hænder, men nu maaske var Englænderne Eje. Det maatte undersøges. Vi nærmede os den ganske forsigtigt. Hvilket Syn mødte os der! Skoven var fuldstændig ødelagt. Træstammerne laa hulter til bulter mellem hverandre. Her laa et stort Træ rykket op med Rode af en vældig Granat, hist stod et, hvis Stamme var knækket midt over som en Tændstik.

Hvorhen Øjet vendte sig saas der væltede Træer og store Granathuller. Det var næsten ikke til at komme frem. Men det var intet Under, at denne Skov havde været et yndet Maal for Fjendens Artilleri, thi rundt omkring, men godt skjult, laa store Betonklodser, der tjente som Opholdsrum for Soldaterne. Maaske havde vi her den søgte Nabo!

Vi listede os hen imod en af dem og lyttede, men der var intet at se eller høre. Vi traadte saa indenfor, og hvad saa vil I Opholdsrummet stod Vandet os til midt paa Anklernerne og deri laa vore døde Kammerater, overraskede af Fjendens dødbringende Gas. Uhyggelig til Mode stormede vi ud for at komme bort. Men pludseligt begyndte Artilleriet at spille op. Vestfra kom de fjendtlige Granater fra Skibskanonerne, som brugtes i Flandern, fejende ind mellem Træerne, saa Træsplinter og Jord røg os om Ørerne. Men ogsaa vort eget Artilleri holdt Skoven under Ild. Ustandseligt kom de store »Brummere« kogende gennem Luften for saa at dumpe ned snart her snart der og eksplodere med et vældigt Brag. Aabenbart har Ledelsen ment, at Englænderne nu havde Skoven. I dette Helvede sad vi to. Hvor følte vi os smaa og forladte! Min Følgesvend græd, det var første Gang, han var rigtig med. Ogsaa mine Tanker gik hjemad kærligt favnende Hustru og Barn, men ogsaa opad til ham, der havde Liv og Død i sin Haand. Hvad var der at gøre.

Vi smuttede igen ind i et af de uhyggelige Opholdsrum til Uvejret stilnede af. Ildoverfaldet fik omsider en Ende, og saa gik det videre. Efter nogen Tids Kravlen frem, hørte vi Hvisken og Fodtrin. Da vi først havde forvisset os om, at det var Venner, ilede vi fremad. Vi blev ført til Kompagniføreren, der med sit Kompagni dannede Naboregimentets venstre Fløj. Forbindelsen var altsaa oprettet. Vi fik baade Tegning og Forklaring over Stillingen, saa Ledelsen kunde blive underrettet. Efter en Times Hvil gik Turen tilbage denne Gang en anden og mindre farlig Vej. Henimod Morgen naaede vi dødtrætte tilbage til vor egen Stilling. Fra vore Hjerter steg en Tak op til Himlens Gud, der havde bredt sine beskyttende Vinger ud over os og ført os uskadte tilbage. — Endnu mange Aar efter mindes jeg denne Nat,

som en af de mange uhyggelige, vi oplevede under den store Krig; dog staar den ogsaa for mig som et talende Vidnesbyrd om Guds uendelig store Almagt og Kærlighed. Med ham ved vor Side kan vi trøstigt gaa frem, naar Pligten kalder os, selv om det ser ud, som om det gaar den visse Død i Møde.

H.

Et lyst Minde fra en mørk Tid.

Det er bælgmørk Nat; jeg ligger paa noget Halm i et fransk Bondehus. Det er Natten efter et Slag i Begyndelsen af Krigen. Det var allerede mørkt, da jeg blev bragt herind, saa jeg ved ikke, hvad Stuen ellers gemmer. Kun Stønnen og Klynken og Hvisken fortæller mig, at jeg ikke er alene. En saadan Nat er lang, selvom den føltes som kærkommen Hvile oven paa Dagens Tummel.

Endelig begynder det at gry. Nu trækkes Tæppet tilside, der saa naadig dækkede den Elendighed, der fyldte det lille Rum. Hele Rummet er fyldt med lemlæstede, ja, hele Huset kan jeg tro.

Ud fra Sideværelset kommer en engelsk Soldat; Uniformen er snavset og laset; besværlig humper han omkring ved en Stok.

Han betragter først hele Rækken af sine faldne Fjender, men er snart klar over, at her er noget for ham at gøre. Besværligt nok gaar det for ham, men han snakker i et væk; spørger den ene og opmuntrer den anden ved Ord, som ingen forstaar. Men saa snart Tegn tages i Brug, er Samtalen i fuld Gang. Jo, det gaar helt godt; han ved jo saa omtrent, hvad de trænger til.

Hist og her hjælper han en til et bekvemmere Leje, alle er vi tørstige. »All right,« siger vor »Fjende« og forsvinder ud i Køkkenet efter Vand. En nægter han Vandet, hvor indtrængende han saa end beder om det; det er en Mand med et Skud i Underlivet. For ham vilde Vand betyde ulidelige Smerter og Død.

Saa aabnes Døren, og ind træder — ikke som vi venter Soldater i tysk Uniform, — men Englændere, Fjender.

Hvad gør saa vor Tommy? Han har nok forstaaet, at der trænges til andet end Vand. Han faar de indtrædende til at udlevere deres Rationer af Daasekød, Ost og Kiks. Han maatte igen ud i Køkkenet efter Kniv og Tallerken. Pænt blev det hele serveret og delt rundt til de længselsfuldt ventende, der ikke havde smagt Mad Dagen i Forvejen. Sjældent har et Maaltid smagt bedre end her.

Vor gode Ven nikkede fornøjet. Han smilede over hele Ansigtet, da han saa den Hurtighed, hvormed hans Gaver forsvandt. Hurtig fik han fat paa nye Forsyninger. Kammerater, der gik forbi, maatte ofre. —

Vort Samvær varede dog kun kort. Snart kom Sanitetskolonnen og Lægerne. Vi blev forbundne og transporteret til Hospitaller; en kom herhen, en anden derhen.

Endnu en Gang traf jeg sammen med min Ven, Georg, hed han. Det var i Feltlazarettet i Rouen. Ogsaa her var han den hjælpsomme Kammerat, der glad og selvfølgelig tog sig af den, der haardtsaaret laa i Sengen, rigtig en Type paa en barmhjertig Samaritan.

En lille Oplevelse kom, som et Stjernes kud paa min Vej; men et kønt og uforglemmeligt Minde om en Mand, der ganske selvfølgelig, trods egne Saar gav sig til at hjælpe. Ja, her var det en Fjende han hjalp. Men mon det ikke var det samme for ham, hvem han hjalp, blot de trængte til Hjælp?

A . . . G.

Minder fra Belgien.

Efterhaanden som Soldatertiden rykker én paa Afstand og mange Indtryk og Oplevelser indhyldes i Forglemsens Taage, ser man for éns indre Blik enkelte Ting rage op over Taagehavet.

I Minderne skuer jeg atter og atter Soldaterhjemmet i Liège i Belgien. Det Hjem, som blev mig og mange troende Soldater saa dyrebart under Verdenskrigen.

Her fik jeg en Gerning at udføre, Lov til at yde en ringe Tjeneste i en af Herrens Vingaarde. Her traf man den gode Kammerat. Den stille Stund, som man ikke kan undvære som Guds Barn, var her at finde. De Troendes Lovsang og kærlige Blikke mødte man der.

At finde et Hjem i det fremmede, hvor man møder Herren selv i Hans Børn, er at blive løftet op over alt, som ellers kan være tungt at bære. Det er at bo i den Højestes Skjul.

Og netop disse Ord fra Salme 91 kom til min Kammerat og mig, da vi var paa Vej mod Fjendeland og i Nedtrykthed tænkte frem mod det, vi skulde ud til — og da Familiebaandet bandt en saa fast til ens Hjem, Kone og Børn. Et Soldaterhjem er et Skyggested for alt det onde. I en urolig og splittet Tid, som den, vi er inde i, er det en dejlig Erfaring at eje, at vi fandt ind til hinanden fra de mange forskellige Troessamfund og i Fællesskab lod os trøste og berige af Guds Ord.

Som Soldater i samme Armé, sagt i dobbelt Betydning, havde vi Tillid til hinanden. Troende Mennesker har jo heller ikke Raad til Strid og Uenighed, omgivet som de er af Fjender. Soldaterhjem er ogsaa Samlingssteder i denne Betydning.

Guds Ords Forjættelser holdt under alle Forhold. Minderne jeg har fra den onde Tid bevidner, at Sangeren har Ret, naar han synger: Han har aldrig kunnet skuffe.

Mens jeg skriver disse Linier og fordyber mig i Minderne dernede fra, gaar Tankerne uvilkaarlig over til Arbejdet der gøres herhjemme i Danmark for vore Kammerater i Trøjen.

Her gælder det ogsaa at vedgaa Arv og Gæld, som det saa rammende blev sagt ved anden Lejlighed. Staar min Ydelse til Soldatermissionen ikke i Forhold til det meget, jeg har modtaget derfra, bliver jeg nødt til at gøre rigtig Alvor af at afbetale paa min Gæld. Der er saa mange Ting, som vil tage ens Interesse, der er saa meget inde i ens eget Hjerte, som vil afholde en fra at »være med«. — Dog — jeg tænker med Glæde og Tak paa de mange rige Timer i Samvær med danske og tyske Soldatervenner og ønsker,

at jeg med et redeligt Hjerte kan opfordre mig selv og andre til at love Herren og ikke at glemme alle hans Velgeringer imod os — ogsaa i Soldatermission.

Skodborg i November 1933.

Chr. Matthiesen.

Gud lader sig ikke spotte.

Vitry les Reims, 15. September, 1914.

I Dagene, der gik, var den tyske Hær trængt tilbage fra Marneslaget til Stillingen omkring Aisnefloden. Min Bataillon, »schwere Artillerie, 15 cm Haubitzer« var tildelt det 10. Armekorps, II. Arme. Byen Vitry ligger i Nærheden af Reims. Udenfor strækker sig en Bjergryg, og herindenfor tog vort Batteri Opstilling for at forhindre den fremrykkende franske Hær i at trænge videre frem.

En Aften bliver vi beordret over Højdedraget frem mod Byen Reims for at tage et nyt Felt under Ild, som vi ikke kunde naa fra den første Stilling. Natten gik med at bygge Batteri for at have Sikkerhed mod fjendtlig Ild, og næste Dags Formiddag var Taagen saa tæt, at den hindrede os i at skyde. Foran os skød en Del fransk Artilleri. Mundingsilden var saa tydelig at se, at vi aktiv tjenende Artillerister var klar over, at det vilde ende med Forskækkelse. Ved Taagens Lettelse havde vi løsnet de første Skud, og straks kom der Svar tilbage. Flere franske Batterier satte ind paa os, og Resultatet udeblev heller ikke. Ammunition og Pulver røg i Luften, saarede Kammerater skreg og jamrede sig omkring os, — vi blev fuldstændig udroget af denne Stilling, maatte lade Batteriet i Stikken for igen at samle os bag Højdedraget.

Der blev nu talt, hvem der manglede, hvormange døde og hvormange saarede. Hen paa Eftermiddagen var nogle Kammerater ifærd med at lave Trækors til de døde, som skulde begraves om Aftenen. En Polak, som var Maler af Profession, skrev Navne paa Korsene. Mens jeg sammen med nogle Kammerater stod og saa paa dette, drejer Male-

ren sig om og siger mig ind i Ansigtet: »Det næste Kors laver vi til dig«, medens en Sønderjyde bemærkede et »fy« dertil. Jeg glemmer det aldrig, en mærkelig ængstelig Følelse sneg sig ind over mig, og jeg listede langsomt afsted. Natten kom, og vi begravede vore døde, Batteriet blev hentet tilbage i den foregaaende Stilling, og vi blev afløst. Jeg og mine Kammerater sov i en tom Lade. Om Morgenens Kl. 5 blev vi vækket af et voldsomt Knald, og Jorden rystede som aldrig før. Stirrende paa hinanden med et og samme Spørgsmaal: »Hvad var dog det!« — fløj vi ud af Huset, men hvilken Tilstand! Under det allerførste Skud fra den første Kanon sprag Granaten i Røret og fløj hele Betjeningen om Ørerne. 9 Mand blev frygtelig tilredt, men det næste Kors, der blev lavet, var til Maleren.

Dette Sprog var tydeligt for mig. I en Afkrog i et Brændelager havde jeg mit Enested, hvor jeg talte med min Gud, og Samtalen i denne Forbindelse var præget af det oplevede. — Samme Nat var vi til Begravelse igen.

P. J.

Gud gav Kræfter.

Naar jeg kom let igennem min Militærtjeneste som Soldat og senere i Krigen 1914—18, er det med Tak til Gud, fordi han gav mig Kræfter og Evne til at klare mig i Tjenesten, og Sind og Villie til at gøre min Pligt. Jeg havde lagt mit Liv i hans Haand, og det fortryder et Menneske aldrig.

Jeg skal ikke fortælle om Krigens Rædsler, men om Erfaringer og Oplevelser jeg gjorde, og som jeg ønsker at en og anden maatte lære lidt af. Jeg erfarede, at man staar sig ved i Livet at være punktlig og at gøre sin Pligt, og uden disse to Ting blandt meget andet duer en Soldat ikke. Jeg erfarede, at den Dag, vi havde uerfarne og utilstrækkeligt uddannede Førere, tabte vi ikke blot Stillinger, men vi ofrede ogsaa unødvendigt mange Kammerater. Den Dag, vi manglede den fornødne Udrustning, dengang blandt andet

Kanoner eller Munition manglede, maatte Infanteriet bøde med mange saarede og døde.

Fredstjenesten finder jeg derfor er ganske nødvendigt for i givet Tilfælde at have duelige Førere, som med Forstand kan lede og føre en Trop; ligeledes er træuede og veldisciplinerede Soldater aldeles nødvendigt. Jeg kom under Krigen igennem flere Lande og saa de Kaar, andre Folkeslag har, og jeg maa sande, at intet Land var saa godt som Danmark, og som i givet Tilfælde er værd at gøre en Indsats for, naar Folkets Bestaaen og Frihed staar paa Spil.

Den 17. Februar 1915 blev jeg let saaret, og den Dag faldt mange Sønderjyder og det paa Grund af ganske uduelig Ledelse. Den 5. Juni gik Turen til Fronten igen op igennem Lupskov Passet i Karpaterne for nu i 6 Uger at tage den ene Stilling fra Russerne efter den anden. Den 27. Juni uden tilstrækkeligt Artilleri maatte vi tage en Stilling fra Russerne, den Dag faldt vor Kompagnifører, en, som duede noget. Om Aftenen læste jeg i min lille Lommeandagtsbog, udgivet ved Pastor Tonnesen i Hoptrup, Es. 43,2, »Naar du gaar igennem Vandene, da vil jeg være med dig, og igennem Floderne, da skulle de ikke overskylle dig; naar du gaar igennem Ilden, skal du ikke svides, og Luen skal ikke fortære dig, thi jeg er Herren din Gud«. Det var denne Dag bogstaveligt gaet i Opfyldelse paa mig. Foran den russiske Stilling maatte jeg igennem Vand til Bæltestedet og en meget livlig Geværild. Jeg tog Ordet som en særlig Fortrøstning til mig. Den 22. Juli var den sidste Stilling, jeg var med til at tage. Efter at det tyske Artilleri havde beskudt den russiske Skyttegrav i en Time, kom de alene, saa vi blev fri for Stormangreb. Vor Bataillon var kommen for langt frem og om Morgenen den 23. Juli gjorde Russerne et Modangreb, vor Kompagnifører, en ung Løjtnant, kommanderede enkeltvis at trække sig tilbage. Vi var tilsidst 3 Sønderjyder, »altsaa de sidste paa Skansen«. Russerne var imidlertid tættere paa os, end vi anede eller kunde overse; vi overvejede og prøvede paa at gaa tilbage; men da vi om et Øjeblik vilde komme i Krydsild og umuligt vilde komme levende tilbage, smed to af os sig hen i Kornmarken og af-

ventede Russerne, paa 10 Meters Afstand rejste vi os op, og Russerne raabte: »Hej, Germanskil« og saa tog de forresten godt imod os, den tredje af os gik tilbage og faldt. Da jeg var dansk Sønderjyde og stod i en fremmed Magts ufrivillige Sold, kan det vel let forstaaes, at det var en Befrielse for mig, selv om jeg nu var Fange.

Jeg ynder at bruge det som Billede paa en Synder, der overgiver sig til Gud. Naar Gud bliver et Menneske for stærk, og det indser, at det er fortabt, som vi gjorde, da Russerne kom, da maa dette Menneske absolut overgive sig; og det risikerer ikke, det vi risikerer; at blive stukket eller skudt ned paa 10 Meters Afstand. Overgiver et Menneske sig ikke til Gud, vil det gaa ham, som vor Kammerat, at falde, og Faldet er dybt og evigt. Jeg var nu Fange og alligevel fri. Jeg levede 3 Aar i Fangenskab med det sikre Haab og den Tro engang endelig at komme hjem til Danmark. Om Aftenen, den Dag jeg kom i Fangenskab, læste jeg i Lommeandagtsbogen, Sal. 16,6. »En Lod, som er liflig, en dejlig Arv er tilfalden mig; det var ogsaa Guds Tilsagn til mig netop i denne Stund«; selv om David siger det i en hel anden Betydning. Min Lod, 3 Aar i russisk Fangenskab, blev efter de Omstændigheder, som Kaarene nu gives i dette Land, god, saa jeg blandt Tusinder af Krigsfanger kunde takke Gud som den lykkeligste.

Jeg fik mine Foresattes Tillid, idet jeg gjorde min Pligt. Jeg fik Penge hjemmefra og takker danske Kvinders Forsvarsforening for 30 gode Pakker, takker Venner som sendte mig Kristelig Dagblad; tænk en Fange med en Avis; jeg mærkede, at jeg hjemmefra og fra Venner blev baaret paa Bønnens Arme. Ja, en Lod, som var liflig og i Tilgift allerede at komme hjem den 21. September 1918 ogsaa Guds Godhed imod mig.

Alt dette kunde være sagt med færre Ord, men det kunde ogsaa siges med mange flere. Men det, jeg vilde opmuntre jer Soldater til, er: »Gør jer Pligt punktlig og glad, saa bliver den lettere«. Elsk og giv jer hen i Tjenesten for det dejlige Land, vi fik i Eje, og fremfor alt elsk og overgiv jer til Ham, der først og sidst har Krav paa Sjæl og Legeme.

P. Hansen.

